

سوالات درس پنجم تاریخ ایران و جهان دوازدهم انسانی

۱- آرمان و هدف انقلاب مشروطه چه بود؟

آرمان و هدف انقلاب مشروطه این بود که آزادی و برابری را در کشور برقرار سازد و با تدوین و اجرای قانون اساسی و برپایی مجلس شورای ملی، حکومت مستبد، ناکارآمد و ناسالم قاجار را به حکومتی قانونمند و کارآمد تبدیل کند.

۲- در انقلاب مشروطه ایرانیان برای نخستین بار خواهان چه بودند؟

در واقع، ایرانیان با این انقلاب برای نخستین بار، خواهان تغییر - شیوه اداره کشور شدند و در صدد برآمدند که حکومت خودکامه قاجار را به سلطنتی مشروطه، در چارچوب قانون و تحت نظارت نمایندگان خود در مجلس شورای ملی در آورند.

۳- زمینه ها و علل متعدد انقلاب مشروطه تحت تاثیر چه عواملی شکل گرفت؟ و در چه بخش هایی قابل بررسی است؟

الف: زمینه ها و علل سیاسی

ب: زمینه ها و علل اقتصادی

پ: زمینه ها و علل فکری و فرهنگی

۴- زمینه ها و علل سیاسی انقلاب مشروطه را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهید

الف: حکومت قاجار به سبب نداشتن تشکیلات منسجم و کارآمد اداری با مشکلات زیادی در اداره امور کشور مواجه بود.

ب: شکست های سیاسی و نظامی سنگین حکومت قاجار در برابر روسیه و انگلستان، که منجر به جدایی سرزمین های پهناور، آباد و پر جمعیتی از خاک ایران در شمال و شرق کشور و گسترش نفوذ و دخالت بیگانگان شد، ضربه مهلکی به اعتبار و حیثیت آن حکومت وارد کرد.

از بعد داخلی زمینه ها و علل سیاسی انقلاب مشروطه چه بود؟ پاسخ: در بُعد داخلی، حکومت قاجار به سبب نداشتن تشکیلات منسجم و کارآمد اداری با مشکلات زیادی در اداره امور کشور مواجه بود. به علاوه، رفتار مستبدانه شاه و زبردستانِ اغلب نالایق او که با بی عدالتی و دریافت مالیات های گوناگون از مردم همراه بود، بر کاستی ها می افزود. از سوی دیگر، ناکام ماندن اقدام هایی که برخی از صدراعظم های نوگرا مانند میرزا ابوالقاسم قائم مقام فراهانی، میرزا تقی خان امیرکبیر و میرزا حسین خان سپهسالار برای اصلاح روش کشورداری و نوسازی نهادهای حکومتی آغاز کرده بود، باعث سرخوردگی بیشتر ایرانیان و ناخرسندی آنان از خاندان حاکم شد.

۵- سه صدراعظم نوگرای دوره قاجاریه را نام ببرید .

میرزا ابوالقاسم قائم مقام فراهانی، میرزا تقی خان امیرکبیر و میرزا حسین خان سپهسالار

۶- از بعد خارجی زمینه ها و علل سیاسی انقلاب مشروطه چه بود؟

وقتی ژاپن کشوری کوچک و آسیایی که توانسته بود در جنگ با روسیه (۱۹۰۴ - ۱۹۰۵ م)، به پیروزی رسید، حقارت و ضعف سلسله قاجار بیش از پیش آشکار شد؛ چون مردم ایران روسیه را کشوری شکست ناپذیر می دانستند.

۷- در عرصه خارجی چه مسائلی ضربه مهلکی بر اعتبار و حیثیت حکومت قاجار وارد کرد؟

شکست های سیاسی و نظامی سنگین حکومت قاجار در برابر روسیه و انگلستان، که منجر به جدایی سرزمین های پهناور، آباد و پر جمعیتی از خاک ایران در شمال و شرق کشور و گسترش نفوذ و دخالت بیگانگان شد، ضربه مهلکی به اعتبار و حیثیت آن حکومت وارد کرد.

۸- در سال - ۱۹۰۳ چه واقعه ای حقارت و ضعف سلسله قاجار را آشکار کرد؟

اقدام به فروش مناصب حکومتی بالا بردن مالیات ها و استقراض از روسیه و انگلستان

۹- زمینه ها و علل اقتصادی انقلاب مشروطه را مورد بررسی قرار دهید .

از دست رفتن مناطق حاصلخیز در عهدنامه های مختلف به خصوص معاهده های گلستان و ترکمانچای، اعطای حقوق ویژه تجاری و واگذاری امتیازات اقتصادی گوناگون به بیگانگان، خاصه روسیه و انگلستان، از جمله عوامل مؤثر بر ضعف و انحطاط اقتصادی ایران در دوره قاجار بود. واردات بی رویه کالاهای خارجی

و حمایت نکردن دولت از صنایع داخلی، باعث رکود و تعطیلی صنایع محلی، به ویژه کارگاه های نساجی، شد که نتیجه آن افزایش بیکاری و فقر و کاهش بیشتر ارزش پول ایرانی بود. بروز قحطی های بزرگ و کمبود و گرانی آذوقه، به خصوص نان، بارها در دوره قاجار منجر به ناآرامی و شورش های پراکنده در شهرهای مختلف ایران شد.

۱۰- زمینه ها و علل اقتصادی انقلاب مشروطه را فهرست وار بنویسید.

الف: از دست رفتن مناطق حاصلخیز در عهدنامه های مختلف

ب: اعطای حقوق ویژه تجاری

ج: واگذاری امتیازات اقتصادی گوناگون به بیگانگان

د: واردات بی رویه کالاهای خارجی

ک: عدم حمایت دولت از صنایع داخلی

ل: رکود و تعطیلی صنایع محلی به ویژه کارگاه های نساجی

م: افزایش بیکاری و فقر و کاهش بیشتر ارزش پول ایرانی

ن: کمبود و گرانی آذوقه به خصوص نان

ه: اقدام به فروش مناصب حکومتی بالا بردن مالیات ها و استقراض از روسیه و انگلستان

و: سلطه دولت های بیگانه بر تجارت خارجی و منابع اقتصادی کشور

۱۲- سه مورد از جمله عوامل مؤثر بر ضعف و انحطاط اقتصادی ایران در دوره قاجار را برشمرید.

الف: از دست رفتن مناطق حاصلخیز در عهدنامه های مختلف

ب: اعطای حقوق ویژه تجاری و واگذاری امتیازات اقتصادی گوناگون به بیگانگان

ج: واردات بی رویه کالاهای خارجی و حمایت نکردن دولت از صنایع داخلی

۱۳- چه عاملی باعث رکود و تعطیلی صنایع محلی به ویژه کارگاه های نساجی در دوره قاجار شد و این

مسئله چه نتیجه ای در بر داشت؟

تأثیر آموزه های اسلامی و نقش‌آلمان شیعی در بسیاری از خیزش های سیاسی اجتماعی دوره قاجار، مانند بسیج مردم در جنگ های ایران و روس، مجازات سفیر متجاوز روسیه در تهران و قیام علیه امتیاز رویترو جنبش تنباکو آشکار است.

۱۴- در شرایط بد اقتصادی، حکومت قاجار برای تأمین مخارج روزافزون خود به چه اقداماتی دست می زد؟

حکومت قاجار برای تأمین - مخارج روزافزون خود، به ویژه هزینه هنگفت سفر شاهان به اروپا، اقدام به فروش مناصب حکومتی، بالا بردن مالیات ها و استقراض از روسیه و انگلستان کرد که تنها بر وخامت وضعیت اقتصادی افزود و خشم و نفرت بیشتر مردم را برانگیخت. به علاوه، بخش هایی از جامعه به ویژه علما و بازرگانان به شدت نگران سلطه بیگانگان بر تجارت خارجی و منابع اقتصادی کشور بودند.

۱۵- زمینه ها و علل فکری و فرهنگی انقلاب مشروطه را شرح دهید.

الف: آموزه های عدالت خواهانه و ظلم ستیزانه دین اسلام

ب: ترویج اندیشه های نو درباره حکومت و نشر آثار انتقادی

۱۶- آموزه های عدالت خواهانه و ظلم ستیزانه دین اسلام را شرح دهید.

در طول تاریخ ایران اسلامی، باورها و آموزه های دینی، سیره و سنت پیشوایان مذهبی به خصوص خاطر هقیام کربلا، نقش بسزایی در برانگیختن روحیه عدالت خواهی، ظلم ستیزی و مبارزه با سلطه طلبی بیگانگان داشته است. تأثیر آموزه های اسلامی و نقش

۱۷- سه مورد از تأثیر آموزه های اسلامی و نقش عالمان شیعی در خیزش های سیاسی اجتماعی دوران قاجار را در وقایع سیاسی- اجتماعی نام ببرید.

الف: بسیج مردم در جنگ های ایران و روس

ب: مجازات سفیر متجاوز روسیه در تهران

ج: قیام علیه امتیاز رویترو و جنبش تنباکو آشکار است.

۱۸- یکی از منادیان بیداری و وحدت اسلامی و مبارزه با استبداد داخلی و استعمار خارجی بود.

سیدجمال الدین اسدآبادی

۱۹- عواملی که در ترویج اندیشه های نو درباره حکومت و نشر آثار انتقادی در عصر قاجار نقش داشت را فهرست وار بر شمرد .

الف: انقلاب های فکری و سیاسی اروپا

ب: مواجهه گسترده ایران با کشورهای اروپایی

ج: شکست های نظامی ایران از روسیه و کنجکاوی در علت شکست

د: آشنایی با روش کشورداری و حکومت مبتنی بر قانون در اروپا

ک: ورود صنعت چاپ به ایران، رونق نشر کتاب و نیز انتشار روزنامه

۲۰- شکست های نظامی ایران از روسیه، چگونه در ترویج اندیشه های نو در باره حکومت و نشر آثار انتقادی نقش داشت؟

در نتیجه انقلاب های فکری و سیاسی که در اروپا به وقوع پیوست، بیشتر حکومت های مستبد و خودکامه در سده های ۱۸ و ۱۹ م جای خود را به نظام های سیاسی مشروطه و دموکرات دادند. به دنبال مواجهه گسترده ایران با کشورهای اروپایی در عصر قاجار، به تدریج ایرانیان با تمدن جدید غرب و اندیشه سیاسی مبتنی بر آن آشنا شدند. باب این ارتباط و آشنایی با جنگ های ایران و روسیه گشوده شد و با آمدن اروپاییان به ایران و رفتن ایرانیان به اروپا به عنوان فرستاده سیاسی (دیپلمات)، مستشار نظامی، دانشجو، بازرگان، گردشگر و ... گسترش یافت. شکست های نظامی ایران از روسیه، این گروه از ایرانیان را کنجکاو کرده بود که راز پیشرفت و نیرومندی دولت های اروپایی و دلیل عقب ماندگی کشور خویش را جست و جو کنند.

۲۱- در دوره قاجار باب ارتباط و آشنایی با اندیشه های نو با اروپا چگونه آغاز و گسترش یافت؟

باب این ارتباط و آشنایی با جنگ های - ایران و روسیه گشوده شد و با آمدن اروپاییان به ایران و رفتن ایرانیان به اروپا به عنوان فرستاده سیاسی (دیپلمات)، مستشار نظامی، دانشجو، بازرگان، گردشگر و ... گسترش یافت.

www.my-dars.ir

۲۲- در ارتباط با آشنایی با اروپا آنچه بیش از همه نظر ایرانیان را به خود جلب کرد چه بود؟

شکست های نظامی ایران از روسیه، این - گروه از ایرانیان را کنجکاو کرده بود که راز پیشرفت و نیرومندی دولت های اروپایی و دلیل عقب ماندگی کشور خویش را جست و جو کنند.

۲۳- چهارتن از مشهورترین روشنفکران عصر قاجار را نام ببرید .

میرزا صالح شیرازی، میرزا ابوالحسن خان ایلچی، میرزا یوسف خان مستشارالدوله، ملکم خان، میرزا فتحعلی آخوندزاده و میرزا عبدالرحیم طالبوف از جمله مشهورترین روشنفکران عصر قاجار به شمار می روند.

۲۴- در عصر قاجار نویسندگان کتابها و روزنامه هایی که در داخل و خارج منتشر می شد علت عقب ماندگی ایران را در چه می دانستند؟

شکست های نظامی ایران از روسیه، این گروه از ایرانیان را کنجکاو کرده بود که راز پیشرفت و نیرومندی دولت های اروپایی و دلیل عقب ماندگی کشور خویش را جست و جو کنند. آنچه بیش از همه نظر آنان را به خود جلب کرد، روش کشورداری و حکومت مبتنی بر قانون در اروپا بود. برخی از ایرانیان پس از بازگشت به ایران، دیده ها و شنیده هایشان را از پیشرفت ها و ترقیات تمدنی اروپاییان، به ویژه اصول حکومت داری آنان، برای هموطنان خود بازگو کردند و به مرور اندیشه مشروطه خواهی را رواج دادند. ورود صنعت چاپ به ایران، رونق نشر کتاب و نیز انتشار روزنامه کمک شایانی به نشر و ترویج افکار جدید کرد. علاوه بر افکار و آثاری که به انگیزه تبلیغ و ترویج تفکر مشروطه خواهی صورت می گرفت، نوشته هایی نیز در قالب کتاب و روزنامه در داخل و خارج از ایران در اعتراض به اوضاع نابسامان داخلی و نقد نفوذ و سلطه بیگانگان منتشر می شد. نویسندگان این آثار، استبداد سیاسی، نبود قانون و فساد و بی لیاقتی زمامداران را عامل عقب ماندگی ایران و ناتوانی آن در برابر دولت های اروپایی می شمردند. در این میان، روزنامه ها سهم بسزایی در آگاهی بخشی به مردم و آشنا کردن آنها با مفاهیم جدید سیاسی داشتند.

۲۵- جانشین ناصرالدین شاه که بود و دارای چه خلق و خویی بود؟

مظفرالدین شاه، پسر و جانشین او، خلق و خویی متفاوت با پدر داشت؛ نرم خو و فاقد توانمندی لازم برای اداره امور بود.

www.my-dars.ir

۲۶- منتقدان و مخالفان، در دوره مظفرالدین شاه دست به چه اقداماتی زدند؟

منتقدان و مخالفان، فرصت و جرئت یافتند که حکومت قاجار - و عملکرد مقام های آن را بیش از گذشته مورد انتقاد و اعتراض جدی قرار دهند. آنان با تأسیس انجمن های مخفی و نیمه مخفی، انتشار روزنامه و کتاب و برپایی مجالس سخنرانی بر فعالیت های خود افزودند.

۲۷- بلافاصله پس از صدور فرمان مشروطه، چه کسانی نظام نامه انتخابات را نوشتند و در این نظام نامه چه کسانی از حق انتخاب شدن و انتخاب کردن محروم شدند؟

در پی این اقدام ها، فضای سیاسی اجتماعی ایران ملتهب و مهیای خیزش عمومی شد و یک سلسله رویدادهای اعتراضی که با برخوردهای خشونت آمیز همراه بود، در تهران و سایر نقاط کشور به وقوع پیوست (۱۳۲۳ - ۱۳۲۴ ه. ق ۱۲۸۵-۱۲۸۴ ه. ش) که در نهایت به صدور فرمان مشروطه توسط مظفرالدین شاه در (۱۳۲۴ ه. ق) و پیروزی انقلاب در گام نخست منتهی شد

۲۸- چهار مورد از مهم ترین مصوبه های مهم دوره اول مجلس شورای ملی را نام ببرید.
الف: از جمله مصوبه های مهم این دوره، اصلاح نظام مالیاتی

ب: و لغو تیول داری یا نظام اجاره داری زمین های کشاورزی با حق دریافت مالیات،

ج: انتقال مالکیت زمین های دولتی از خزانه شاهی به وزارت مالیه

د: کاهش بودجه دربار شاهی بود.

۲۹- یکی از نتایج مهم انقلاب مشروطه تشکیل هیئت وزیران و انتخاب نخست وزیر بود در این مورد و چگونگی انتخاب آن توضیح دهید.

تشکیل هیئت وزیران به ریاست رئیس الوزرا (نخست وزیر) یکی دیگر از نتایج مهم انقلاب مشروطه به شمار می رود. اعضای این هیئت که توسط شاه منصوب می شدند، با تأیید مجلس شورای ملی شروع به کار می کردند و در صورت عدم رضایت مجلس، از کار بر کنار می شدند.

۳۰- در مورد تدوین قانون اساسی و هم چنین علت تدوین متمم قانون اساسی در صدر مشروطه توضیح دهید.

www.my-dars.ir

یکی از اقدام های شاخص مشروطه خواهان پس از صدور فرمان مشروطه، تدوین قانون اساسی بود. قانون اساسی مشروطه که با عجله تدوین و به امضای مظفرالدین شاه رسیده بود، بیشتر به طرز کار مجلس شورای

ملی مربوط می شد. به همین سبب، مَتَمِّمی برای آن تدوین شد که مشتمل بر اصول اساسی درباره حقوق و تکالیف متقابل دولت و ملت بود و محمدعلی شاه با اکراه و به ناگزیر، آن را تأیید کرد.

۳۱- در مورد فعالیت روزنامه نگاران در صدر مشروطه و مضامینی که مطرح می کردند به طور کامل توضیح دهید.

روزنامه نگاران مشروطه خواه با شور و شغف فراوان درباره مفاهیمی چون آزادی، آدمیت، برابری، عدالت، بیداری، حقوق، ترقی، وطن، استقلال و... مطلب می نوشتند و نام اغلب روزنامه های جدید نیز از همین مفاهیم گرفته شده بود؛ در حالی که در دوران پیش از مشروطه، روزنامه نگاران اجازه نداشتند یا جرئت نمی کردند که درباره این مفاهیم قلم بزنند. همانند سایر انقلاب ها، با برداشته شدن سانسور و رفع محدودیت ها، تندروی هایی نیز در عرصه نشریات بروز کرد.

۳۲- استبداد صغیر به چه دوره ای گفته می شود. توضیح دهید.

محمدعلی شاه، سرانجام سوءقصد نافرجام به جان خود را بهانه قرار داد و با برقراری حکومت نظامی، توقیف روزنامه ها و منع تجمع ها، فرمان حمله به مجلس را صادر کرد. نیروی قزاق که تحت فرمان افسران روسی بود، مجلس را به توپ بست. در پی این سیدجمال الدین واعظ دستگیر و به دستور شاه مستبد به فجیع ترین شکل کشته شدند. بدین ترتیب، با انحلال مجلس شورای ملی بار دیگر استبداد برقرار شد. این دوره که حدود یک سال طول کشید، به دوره استبداد صغیر معروف است.

۳۳- اصل دوم متمم قانون اساسی به پیشنهاد چه کسی تصویب شد و موضوع آن چه بود؟

شیخ فضل الله نوری، مجتهد برجسته تهران، - در آغاز با مشروطه همراهی کرد. او در تدوین مَتَمِّم قانون اساسی، نقش فعالی به عهده گرفت و اصل دوم آن به پیشنهاد و اصرار وی به تصویب رسید. این اصل الزام می کرد که پنج نفر از مجتهدان طراز اول بر مصوبات مجلس شورای ملی نظارت کنند.

۳۴- چرا شیخ فضل الله نوری در اواسط سال - ۱۲۸۶ ش پیوندش را با دو مجتهد مشروطه خواه پایتخت (طباطبایی و بهبهانی) گسست و کمر همت به مخالفت با مشروطه خواهان بست؟

او اصول و مبانی مشروطه را مغایر و ناسازگار با اسلام شمرد و خواستار برپایی مشروطهٔ مشروعه شد. وی ادعا می کرد که انقلاب مشروطه از مواضع اصیل و اولیه خود منحرف شده است و برخی افراد مخالف با اسلام، در پوشش مشروطه خواهی قصد دارند مبانی و ارزش های اسلامی را تضعیف و نابود کنند.

۳۵- دو مجتهد مشروطه خواه پایتخت را نام ببرید.

آیت الله سید محمد طباطبایی و سید عبدالله بهبهانی، دو مجتهد مشروطه خواه پایتخت بودند.

۳۶- دو جریان فکری سیاسی قدرتمند صدر مشروطه را توضیح دهید.

یک سو شیخ فضل الله نوری و شمار زیادی از روحانیان و طلاب از تهران و سایر شهرهای ایران و عتبات عالیات قرار داشتند در سوی دیگر، طرف داران مشروطه بودند که طیف گسترده ای از روشنفکران، روحانیان و... را شامل می شدند. به جز دو مجتهد برجسته تهران (طباطبایی و بهبهانی)، سه تن از مراجع بزرگ نجف (محمد کاظم آخوند خراسانی، شیخ عبدالله مازندرانی و میرزا حسین خلیلی تهرانی) نیز به دفاع از انقلاب و نظام مشروطه برخاستند.

۳۷- اعضای جریان فکری مخالف انقلاب مشروطه چه کسانی بودند و دست به چه اقداماتی زدند؟

شیخ فضل الله نوری و شمار زیادی از -روحانیان و طلاب از تهران و سایر شهرهای ایران و عتبات عالیات قرار داشتند که با مشروطه به مخالفت برخاسته بودند. در عراق آیت الله سید کاظم طباطبایی یزدی از مراجع ساکن نجف نیز از جمله این مخالفان بود. اعضای این جریان فکری، علاوه بر بست نشینی و برپایی گردهمایی های اعتراضی، کتاب ها و رساله های متعددی در نقد و رد مشروطه نوشتند. - ۱۴۱ این جمله از کیست و در وصف کدام مقطع از تاریخ ایران می باشد. پاسخ: احمد کسروی، مورخ برجسته معاصر، وضعیت آن روزهای از ایران آذربایجان ماند، از آذربایجان تبریز، از تبریز کوی امیر خیز و از کوی امیر خیز کوچه ای که ستار خان در آن می جنگید؛ سپس « ایران کوچه به کوی، کوی به تبریز، تبریز به ایالت و ایالت به ایران مبدل شد.

۳۸- بعد از به توپ بسته شدن مجلس، چه مسائلی آزادی خواهان را مهیای خیزش علیه حکومت محمدعلی

شاه کرد؟

اعلامیه مراجع ساکن نجف در پشتیبانی از مشروطه، آزادی خواهان در سایر نقاط ایران قوت قلب یافتند و مهیای خیزش علیه حکومت محمدعلی شاه شدند. در گیلان، مشروطه خواهان با جلب حمایت یکی از زمین داران بزرگ به نام محمد ولی خان تنکابنی (سپهدار)، قدرت را به دست گرفتند و آماده حرکت به سوی تهران شدند. در مرکز ایران نیز بختیاری ها به انقلابیون گرایش یافتند. علیقلی خان سردار اسعد، برادرش صمصام السلطنه، ایل خان بختیاری را به هواداری از مجلس و مشروطه فراخواند. جنگاوران ایل بزرگ بختیاری پس از تصرف اصفهان به قصد تسخیر پایتخت به حرکت درآمدند. سرانجام نیروهای بختیاری به فرماندهی سردار اسعد و مجاهدان گیلانی با هدایت محمدولی خان تنکابنی و پیرم خان ارمنی در عملیاتی هماهنگ تهران را فتح کردند.

۳۹- استبداد صغیر چگونه پایان یافت توضیح دهید.

با پناهندگی محمدعلی شاه به سفارت روسیه، دوره استبداد صغیر به سر آمد (تیر - ۱۲۸۸)

۴۰- چه گروه هایی موفق شدند تهران را فتح کنند و به دوره استبداد صغیر خاتمه بخشند؟

نیروهای بختیاری به فرماندهی سردار اسعد و - مجاهدان گیلانی با هدایت محمدولی خان تنکابنی و پیرم خان ارمنی در عملیاتی هماهنگ تهران را فتح کردند و با پناهندگی محمدعلی شاه به سفارت روسیه، دوره استبداد صغیر به سر آمد. (تیر ۱۲۸۸)

۴۱- اقدامات فاتحان تهران بعد از فتح تهران را بنویسید.

پس از فتح تهران، مجلسی از بزرگان مشروطه تشکیل شد. این مجلس محمدعلی شاه را از سلطنت برکنار کرد و پسر خردسالش، احمد میرزا، را به جانشینی او برگزید. همچنین، با تعیین مقرر برای شاه برکنار شده، به او اجازه داد از کشور خارج شود. یک دولت موقت را نیز برای اداره امور کشور انتخاب کرد. مجلس مذکور، همچنین برای محاکمه و مجازات مخالفان مشروطه، دادگاه ویژه ای تشکیل داد.

۴۲- شهادت شیخ فضل الله نوری به دست مشروطه خواهان، چه آثار و تبعاتی به دنبال داشت؟

شهادت شیخ فضل الله نوری به دست - مشروطه خواهان تأثیرات زیانباری بر جامعه و فضای سیاسی ایران گذاشت و موجب گسترش اختلافات داخلی و یأس و سرخوردگی روحانیان موافق مشروطه شد.

۴۳- اقدام مجتهد طراز اول تهران، شیخ فضل الله نوری در چه شرایطی انجام شد؟

اعدام مجتهد طراز اول تهران با تبلیغات و هیاهوی – فراوان انجام گرفت ، در حالی که بسیاری از مستبدان، از جمله محمدعلی شاه، نه تنها از محاکمه و مجازات رهایی یافتند بلکه مستمری نیز دریافت کردند یا به سمت های مهمی منصوب شدند.

۴۴- اصناف و پیشه وران (صنعت گران و مغازه داران) و قشر کارگر چه نقشی در انقلاب مشروطه داشتند؟
آنان با عزم و اراده ای – محکم در تمام رویدادهای انقلاب از جمله بست نشینی ها و تظاهرات ها به طور گسترده حضور یافتند و با نیروهای مستبد درگیر شدند. بیشترین و داغ ترین نطق های دوره اول مجلس شورای ملی به نمایندگان اصناف و پیشه وران اختصاص داشت.

۴۵- در انقلاب مشروطه زنان چه نقشی داشتند؟

آنان در بسیاری از رویدادهای کلیدی انقلاب در پایتخت و شهرهای دیگر حضوری پر شور داشتند و در مواردی حتی در کنار مردان، با مستبدان جنگیدند.

۴۶- نقش زنان ، اصناف و پیشه وران و قشر کارگر را در انقلاب مشروطه مورد بررسی قرار دهید .

زنان مشروطه خواه با وجود محروم شدن از حق رأی، همچنان به فعالیت های اجتماعی مانند تأسیس انجمن، روزنامه و مدرسه ادامه دادند.

۴۷- عمده ترین چالش ها و مشکلات مشروطه خواهان پس از فتح تهران و به دست گرفتن قدرت چه بود؟ آنها را مورد بررسی قرار دهید .

الف: فرهنگ کهن استبدادی

ب: فقدان تشکیلات منظم و منسجم اداری و اقتصادی به حکومت مشروطه اجازه نمی داد که حاکمیت ملی را در سرتاسر کشور برقرار کند و برنامه های خود را پیش ببرد.

ج: یکی دیگر از عوامل تأثیرگذار بر ناکامی حکومت مشروطه، مداخله و فشار خارجی بود.

۴۸- فرهنگ کهن استبدادی، چه تأثیر بر ایجاد چالش و تنگنا در به ثمر رسیدن آرمان های مشروطه خواهی داشت؟

یعنی تفکر و روحیه - انحصارطلبی، خودمحوری، بی‌اعتنایی به قانون، تحمل نکردن افکار و سلیقه‌های متفاوت و ترجیح دادن منافع فردی و خانوادگی بر منافع جمعی و ملی، مانعی اساسی و بزرگ در مسیر تحقق آرمان‌ها و هدف‌های مشروطه‌خواهی بود.

۴۹- فقدان تشکیلات منظم و منسجم اداری و اقتصادی چه نقشی در ایجاد چالش و تنگنابر سر راه قدرت مشروطه داشت و مجلس دوره اول - برای رفع این مشکل چه اقدامی انجام داد؟

فقدان تشکیلات منظم و منسجم اداری و اقتصادی به حکومت مشروطه اجازه نمی‌داد که حاکمیت ملی را در سرتاسر کشور برقرار کند و برنامه‌های خود را پیش ببرد. هیئت وزیران شکل گرفت اما وزارت خانه و تشکیلات منسجمی وجود نداشت. از نظر مالی نیز دولت مشروطه در تنگناهای بسیاری قرار داشت و خزانه آن تقریباً خالی بود. کار گردآوری درآمدهای حکومتی هم مختل بود. نمایندگان دومین دوره مجلس شورای ملی (۱۲۸۸ - ۱۲۸۹ ه.ش) چاره‌ی رفع این مشکلات را در استخدام کارشناسان خارجی دیدند.

۵۰- مورگان شوستر که بود و به چه منظوری به ایران آمد و سرانجام کارش در ایران چه شد؟

مورگان شوستر (کارشناس امور اداری مالی) از کشور آمریکا پس از شروع به کار کارشناسان آمریکایی در ایران، دولت‌های انگلستان و به خصوص روسیه با این اقدام مخالفت کردند. در نتیجه دخالت و تهدید نظامی روسیه، دولت ایران مجبور شد به رغم مخالفت مجلس شورای ملی، کارشناسان آمریکایی را برکنار کند و به کشورشان بفرستد.

۵۱- پیامدهای زیانبار فقدان سازمان اداری و نظامی کارآمد و مشکلات اقتصادی و مالی دوره مشروطه را فهرست وار برشمرید.

الف: با وجود هیئت وزیران و وزارتخانه و تشکیلات منسجمی وجود نداشت.

ب: خزانه خالی و کار گردآوری درآمدهای حکومتی مختل بود.

ج: روس و انگلیس در امور داخلی ایران دخالت می‌کردند و روسیه ایران را تهدید نظامی کرد.

د: متنفذان محلی به ویژه سران ایلات قدرتشان را گسترش دادند و قدرت دولت مرکزی متزلزل شد.

ک: سران ایلات با بیگانگان بخصوص با انگلستان ارتباط برقرار کردند.

۵۲- دو مورد از جنایات روس در تبریز و مشهد را بنویسید.

آنان در تبریز بیش از ۴۰ تن از آزادی خواهان، از جمله ثقه الاسلام تبریزی، روحانی با نفوذ را به دار آویختند و به شهادت رساندند. در مشهد نیز سربازان متجاوز روس حرم امام رضا را به توپ بستند و تعدادی از زائران را شهید کردند.

۵۳- سه مورد از سیاست مزورانه انگلستان را در دوران سرنوشت ساز آغاز مشروطه بنویسید.

آنان علاوه بر مماشات با روسیه و نادیده گرفتن دخالت ها و جنایات روس ها، اقدام به تحکیم نفوذ خود در مناطق مرکزی و جنوبی ایران کردند. از جمله، دولت انگلستان با دور زدن دولت مرکزی، با خان ها و سران ایلات ارتباط برقرار نمود و معاهده هایی امضا کرد.

۵۴- یکی از عوامل تأثیرگذار بر ناکامی حکومت مشروطه، مداخله و فشار خارجی بود. در این مورد توضیح دهید.

یکی دیگر از عوامل - تأثیرگذار بر ناکامی حکومت مشروطه، مداخله و فشار خارجی بود. انقلاب مشروطه ایران در شرایطی به پیروزی رسید که حکومت مستبد روسیه پس از شکست نظامی از ژاپن، گرفتار انقلاب مشروطه در داخل کشور خود (۱۹۰۵ م) بود. روسیه پس از سرکوب انقلاب داخلی، دوباره دخالت های استعماری اش را که خود توأم با تهدید و خشونت بود، در ایران از سر گرفت. قرارداد (۱۹۰۷م) روسیه و انگلستان، دست روس ها را برای دخالت بی حد و حصر در امور ایران باز گذاشت.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir